

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 7 grudnia 2015 r.

BKS/DPK-134-30568/15 EK

P-IX-01/15

Nr: 30568	Data wpływu 6 października 2015 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 3 grudnia 2015 r.

PRAWO RODZINNE

TEMAT

**ZAWARCIE ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIEGO,
ALIMENTY,
WŁADZA RODZICIELSKA,
PRZYSPOBIENIE.**

WNOSZĄCY PETYCJĘ: petycja indywidualna

Marian Borkowski

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą mającą na celu zmianę przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w zakresie:

- umożliwienia mężczyznom wystąpienia do sądu z wnioskiem o udzielenie zgody na zawarcie związku małżeńskiego po ukończeniu 16 lat, tym samym zrównanie przesłanki wieku mężczyzn z wiekiem kobiet,
- wprowadzenia obowiązku alimentacyjnego matki wobec dziecka na równi z ojcem,
- wprowadzenia przepisów, które określą równy status matki i ojca w procedurze ustalenia i zaprzeczenia ojcostwa,
- umożliwienia związkom partnerskim przystąpienie do procedury przysposobienia.

Autor petycji wskazuje, że dla zrealizowania petycji konieczna jest zmiana m. in. art. 10, 63, 115, 141, 142, 143 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJĘ:

Autor petycji wnosi o zmianę przepisów prawa rodzinnego, które w jego ocenie w obecnym brzmieniu dyskryminują pozycję mężczyzny i ojca w rodzinie.

Wnoszący petycję postuluje aby umożliwić mężczyznom, którzy ukończyli 16 lat (na równi z kobietami) prawo wystąpienia do sądu rodzinnego z wnioskiem o zezwolenie na zawarcie związku małżeńskiego, jeżeli zaistnieją ważne dla niego powody. W uzasadnieniu petycji podnoszone jest to, że nie ma uzasadnienia prawnego i społecznego dla dyskryminacji mężczyzn w zakresie uniemożliwienia im wystąpienia do sądu rodzinnego o zgodę na zawarcie związku małżeńskiego.

Autor powołuje się na liczne artykuły prasowe, w których opisano przypadki ojcostwa niepełnoletnich mężczyzn oraz nieodpowiedzialność pełnoletnich kobiet. W petycji podniesiono również kwestię uzyskiwania pełnoletniości przez kobiety, które w wieku 16 lat zawarły związek małżeński. Zdaniem autora nieprawidłowa jest sytuacja, w której kobiety te, nawet w przypadku rozwodu przed uzyskaniem pełnoletniości, w świetle prawa uznawane są za osoby pełnoletnie.

Ponadto autor petycji wnosi o zmianę przepisów, które dotyczą obowiązku alimentacyjnego ojca, w sytuacji konieczności łożenia na utrzymanie kobiety w ciąży.

Domaga się zmiany prawa rodzinnego w zakresie wprowadzenia równych obowiązków

alimentacyjnych matki i ojca wobec ich dziecka. Wskazuje na przepisy kodeksu rodzinnego, które zobowiązują domniemanego ojca dziecka do ponoszenia kosztów leczenia i utrzymania kobiety w ciąży, podczas porodu i po urodzeniu dziecka, a także późniejszej alimentacji dziecka.

Autor petycji podnosi też kwestię ustalania ojcostwa w przypadku związków małżeńskich. Wskazuje jednocześnie, że mąż matki ma tylko 6 miesięcy na wystąpienie z powództwem o zaprzeczenie ojcostwa. Zdaniem autora termin ten jest zbyt krótki i prowadzi do dyskryminacji mężczyzn. Szczególnie w sytuacji, gdy domniemanie matki w polskim prawie zdaniem autora nie istnieje. Autor wskazuje tutaj przypadki zamiany dzieci w szpitalu, porzucenia dzieci w oknie życia i pomyłki w procedurze in vitro.

Zdaniem wnoszącego petycję dyskryminacji mężczyzn ma zapobiec wprowadzenie do kodeksu rodzinnego przepisów dotyczących zmiany obowiązku alimentacyjnego (rozłożenie obowiązku na matkę i ojca), usunięcia możliwości uznania dziecka przed porodem i wykonanie testu DNA oraz wprowadzenia opieki naprzemiennej w przypadku rozwodu.

Nadto, autor petycji zwraca uwagę na postanowienia art. 115 kodeksu rodzinnego, który zezwala na przystąpienie do procedury przysposobienia jedynie osobom pozostającym w związku małżeńskim, co jego zdaniem dyskryminuje związki partnerskie.

STAN PRAWNY:

Prawo rodzinne reguluje ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r., poz. 583 ze zm.), zwany dalej k.r.o.

Art. 10 § 1. k.r.o. stanowi, że „nie może zawrzeć małżeństwa osoba niemająca ukończonych lat osiemnastu. Jednakże z ważnych powodów sąd opiekuńczy może zezwolić na zawarcie małżeństwa kobiecie, która ukończyła lat szesnaście, a z okoliczności wynika, że zawarcie małżeństwa będzie zgodne z dobrem założonej rodziny”.

Obowiązek alimentacyjny został określony w art. 141-144 kodeksu rodzinnego.

Regulacja art. 141 § 1 k.r.o. (określa roszczenia matki dziecka pozamałżeńskiego) stanowi: „ojciec niebędący mężem matki obowiązany jest przyczynić się w rozmiarze odpowiadającym okolicznościom do pokrycia wydatków związanych z ciążą i porodem oraz kosztów trzymiesięcznego utrzymania matki w okresie porodu. Z ważnych powodów matka może żądać udziału ojca w kosztach swego utrzymania przez czas dłuższy niż trzy miesiące. Jeżeli wskutek ciąży lub porodu matka poniosła inne konieczne wydatki albo szczególne straty majątkowe, może ona żądać, ażeby ojciec pokrył odpowiednią część tych wydatków lub strat. Roszczenia powyższe przysługują matce także w wypadku, gdy dziecko urodziło się nieżywe”.

W § 2 cytowanego przepisu doprecyzowano, że roszczenia matki przewidziane w paragrafie poprzedzającym przedawniają się z upływem trzech lat od dnia porodu.

Przepis art. 142 k.r.o. określa roszczenia matki dziecka pozamałżeńskiego przed jego urodzeniem. Precyzuje, że jeżeli ojcostwo mężczyzny niebędącego mężem matki zostało uwiarygodnione, matka może żądać, ażeby mężczyzna ten jeszcze przed urodzeniem się dziecka wyłożył odpowiednią sumę pieniężną na koszty utrzymania matki przez trzy miesiące w okresie porodu oraz na koszty utrzymania dziecka przez pierwsze trzy miesiące po urodzeniu. Termin i sposób zapłaty tej sumy określa sąd.

Art. 143 k.r.o. precyzuje zasady dochodzenia roszczeń majątkowych związanych z ustaleniem ojcostwa. Jeżeli ojcostwo mężczyzny, który nie jest mężem matki, nie zostało ustalone, zarówno dziecko, jak i matka mogą dochodzić roszczeń majątkowych związanych z ojcostwem tylko jednocześnie z dochodzeniem ustalenia ojcostwa. Nie dotyczy to roszczeń matki, gdy dziecko urodziło się nieżywe.

W art. 144 k.r.o. wskazano osoby zobowiązane do łożenia na utrzymanie dziecka. Zgodnie z § 1 świadczeń alimentacyjnych dziecko może żądać od męża swojej matki, niebędącego jego ojcem, jeżeli odpowiada to zasadom współżycia społecznego. Takie samo uprawnienie przysługuje dziecku w stosunku do żony swego ojca, niebędącej jego matką.

W § 2 cyt. przepisu postanowiono, że mąż matki dziecka, niebędący jego ojcem, może żądać od dziecka świadczeń alimentacyjnych, jeżeli przyczyniał się do wychowania i utrzymania dziecka, a żądanie jego odpowiada zasadom współżycia społecznego. Takie samo uprawnienie przysługuje żonie ojca dziecka, niebędącej matką dziecka.

W § 3 zapisano, że do obowiązku świadczeń przewidzianego w poprzedzających paragrafach stosuje się odpowiednio przepisy o obowiązku alimentacyjnym między krewnymi.

Kwestię możliwości wystąpienia z powództwem o zaprzeczenie ojcostwa przez męża matki reguluje przepis art. 63 k.r.o.: „mąż matki może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o urodzeniu dziecka przez żonę, nie później jednak niż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności”.

O przysposobieniu wspólnym stanowi art. 115 k.r.o., w § 1 zawarta jest zasada wskazująca, że „przysposobić wspólnie mogą tylko małżonkowie”.

PRACE LEGISLACYJNE:

Kodeks rodzinny jest aktem prawnym, który jest bardzo często nowelizowany. W poprzedniej – VII kadencji Sejmu kilkakrotnie zmieniano prawo rodzinne, m.in. w zakresie orzekania o władzy rodzicielskiej, formie rozwodu, formie opieki nad małoletnimi dziećmi,

zasad sprawowania zarządu majątkiem małoletniego.

Ostatnia zmiana kodeksu rodzinnego dotyczyła rezygnacji z obowiązkowego ograniczenia władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców w sytuacji braku porozumienia co do sposobu jej wykonywania. W przypadku nieosiągnięcia porozumienia albo gdy nie będzie ono zgodne z dobrem dziecka, sąd mając na względzie jego dobro powinien rozważyć pozostawienie obu rodzicom pełnej władzy rodzicielskiej (Ustawa o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego z 25 czerwca 2015 r. - Dz. U. poz. 1062).

W obecnej kadencji parlamentu kodeks rodzinny i opiekuńczy nie jest przedmiotem procesu legislacyjnego.

INFORMACJE DODATKOWE

Dekret Prawo Małżeńskie z 1945 r. przewidywał, że małżeństwo mogą zawrzeć mężczyzna i kobieta, którzy ukończyli 18 lat. Dekret ten został zastąpiony przez Kodeks rodzinny z 1950 r., który utrzymał granicę wieku 18 lat wymaganą do zawarcia małżeństwa, ale dopuścił możliwość udzielenia zezwolenia na zawarcie małżeństwa zarówno kobiecie jak i mężczyźnie, którzy ukończyli 16 lat, lecz tylko z ważnych powodów.

Granice wieku uprawniającego do zawarcia małżeństwa - dla mężczyzn do 21 lat, dla kobiet nadal utrzymując granicę wieku 18 lat - określono dopiero w 1964 r. wraz z wprowadzeniem, obowiązującego do dzisiaj, kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Przepisy kodeksu przewidywały możliwość udzielenia zezwolenia na zawarcie małżeństwa przez mężczyznę, który ukończył 18 lat i kobietę, która ukończyła 16 lat.

W 1998 r. dokonano nowelizacji kodeksu wprowadzając dla kobiet i mężczyzn, którzy zamierzają zawrzeć związek małżeński, wymóg ukończenia 18 lat. Pozostawiono możliwość udzielenia zezwolenia przez sąd na wcześniejsze zawarcie małżeństwa, lecz tylko dla kobiet, które ukończyły 16 lat, wyłącznie z ważnych powodów, mając na względzie, że zawarcie małżeństwa będzie zgodne z dobrem założonej rodziny.

Dyskryminacja ze względu na wiek uprawniający do wystąpienia o zgodę na zawarcie małżeństwa została wyeliminowana już w większości państw Unii Europejskiej. Zróżnicowanie wieku zostało utrzymane w porządku prawnym Austrii, Luksemburga, Polski i Rumunii (załącznik do petycji).

OPRACOWAŁA

Eliza Kraj

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bąk